

אין ספור שבילים ומצלמה

גיל עבת, "המשוטט"

במחשב שלו מתערבבים הצילומים של סבא שלו, רפי טהון שהיה טייל וצלם מדופלם, עם הצילומים מהטיולים שהוא עושה בשנים האחרונות בארץ עם ילדיו • יומן מסע ישראלי 1934-2019

שפך הירדן. וולבו (לא של סבא) חוצה גשר. כנראה 1967

יביא תמונות בפערים של יותר ממאה שנים. בפסקאות הבאות אנסה להביא קצת מתוך תערוכת ארבעת הדורות של טיולים וצילומים.

עין פשחה: אז והיום

אצלנו במשפחה עין פשחה זה הסוף הטוב, המרום. מי שהגיע לעין פשחה - עשה את זה. עין פשחה, בפניה הצפון-מערבית של ים המלח, הוא המקום שבו הצטלמו סבא וחבריו בסוף הקפת ים המלח. כל המשתתפים - מינוס הצלם ובחור שפרש - עומדים בשורה נטויה ופניהם למצלמה. סבי, ראשון משמאל, חבוש במין כאפייה לבנה. הם נראים נקיים ומסודרים יחסית לתלאות שעברו - חלקם איברו במסע עשרה קילוגרמים.

ואיך נראית הקונטרה שלי לתמונה ההרואית ההיא מ'13 בספטמבר 1934? אני עם בנותיי מתחת לסככה בעין פשחה, יולי 2013. רותם ואלומה אוחות בקבוקים ענקיים של "עין גדי". על בקבוק אחד סימני כפור ובשני רואים גוש קרח. מאחוריהן אני, חבוש כובע ריצה אדום של חברת סולומון מחומר מנדף זיעה שעלה, במחילה, 150 שקלים.

במחשב שלי מתערבבות תמונות הטיולים שצילם סבי עם תמונות הטיולים שלי. סבא שלי, רפי טהון, נולד ב'1916 בתל-אביב להורים שהיו אנשי ציבור פעלתנים. על הרפתקאותיו, הקטנות והגדולות, שמעתי כילד. איך יצא עם חב' ריו בליווי מורה דרך ערבי לטיולים במדבר יהודה, על נסיעתו ברכבת מיפו לירושלים, שכס, בית שאן, דמשק ומשם לבגדד כדי לבקר את אחיו. ובעיקר על טיולי תנועת הנוער: ב'1933 סיימו חברי המחנות העולים מחנה קיץ בתל חי בטיול לחרמון. דמשק קרצה מלמטה. והם, ללא הכנה, הלכו אליה. התארחו אצל הקהילה היהודית, טיילו בשוק והודיעו למשפחותיהם באמצעות מודעה בעיתון, שהם מתעכבים יום-יומיים.

שנה אחר כך מימשו סבא וחבריו תוכנית נועזת: אחרי הכנות שנמשכו שנים, ירדו 15 בחורים בני 18-19 מירושלים לבקעת הירדן, חצו בקושי את הנהר שהיה פעם רחב וסוחף ויצאו למסע חייהם סביב ים המלח ברגל. 12 ימים ארך הסיבוב, שהעמיד לא פעם את חייהם בסכנה. הם היו הראשונים והיחידים שעשו זאת, עד כה איש לא חזר על הטיורף. עד היום הספר "הקפנו את ים המלח ברגל" שכתב סבי ב'1977 נחשב חומר טוב בקרב מטיילים, אנשי המחנות העולים וחובבי ים המלח. הטיול הוא וכל הטיולים שעשה בארץ ובעולם צולמו.

טיילנו יחד מאז שאני זוכר את עצמי, אבל רק אחרי מותו ב'2005, נישואי לטל והולדת הילדים, הפכתי מטייל-מצלם רציני כמעט כמותו. התמודע והמודע-לגמרי עושים עבודה מעניינת על הבחירות שלי בענייני טיולים וצילומים. אני נובר לא מעט באוסף הצילומים שלו, מוצא שם תמונות ממקומות שכבר הייתי בהם ומקבל רעיונות לטיולים עתידיים. אני מרבה להשוות בין צילומים - הארץ נראית אחרת לגמרי. מרמיין איך בעוד כמה עשרות שנים יתחברו ארכיוני צילומי הטיולים של סבי ושלי. חיפוש של מקום בארץ

כוכב הירדן. 1970. סבתא חנה באדום, מאיר הר ציון בסנדלים

שמלה ומטמון בכוכב הירדן

ב־1970 הסתיימה סלילת הכביש העולה מעמק בית שאן לכוכב הירדן. בסיום הטקס הלכו הנוכחים למצודה הצלבנית על פסגת ההר, שנפתחה לביקור כמה חודשים קודם לכן. בתמונה נראית סבתי חנה בשמלה אדומה וקצת מאחור, רוזה במיוחד ובסנדלים, מאיר הרציון שהקים בסמוך חוות בקר. 850 שנה אחרי שנבנה המבצר ו־50 שנה אחרי שביקרו בו סבי וסבתי, משחקים שם הילדים שלי ומי חפשים את המטמון בין אבני הבולת, שנותרו כשהיו.

הסחנה והרלצק"מ

במשך עשורים היה עבורי הסחנה־גן השל לזמן מקום שלא נוסעים אליו. רעש, לכלוך, צפיפות, קטטות, מנגלים. אבל יום אחד לפני כחמש שנים נסענו בכל זאת והנפש נקשרת עזות – זה בכל זאת אחד מעשרת הגנים היפים בעולם על פי רשימה של מגזין ה"טיים", ואפילו סרט דוקומנטרי מרהיב עשה הבמאי רן טל על המקום, בשם די מחייב "גן עדן". ולמדנו עם הזמן איך להגיע כשיש פחות רעש, לכלוך, צפיפות, קטטות ומנגלים (או בקיצור: רלצק"מ). יום אחד, אחרי שסיפרתי שהיינו שם, הפתיעה אמי ירדנה עם פרטים שהסבירו את עומק הקשר למקום: "הסחנה כגן מסודר", סיפרה, "תוכנן כשסבא רפי היה ראש המועצה האזורית עמק בית שאן בשנות ה־50 – היה לו חשבון שהמקום ייקרא 'גן השלושה', והוא היה גאה מאוד בחלקו בהקמה". סבא היה עם אותם שלושה ברגעיהם האחרונים, בספטמבר 1938, הם נסעו יחד לסיור בין בית שאן לטירת צבי.

עין משחה.
סבא וחברים
אחרי הטיול
ב־1934. אני
והבנות

13.10.2019

סולל

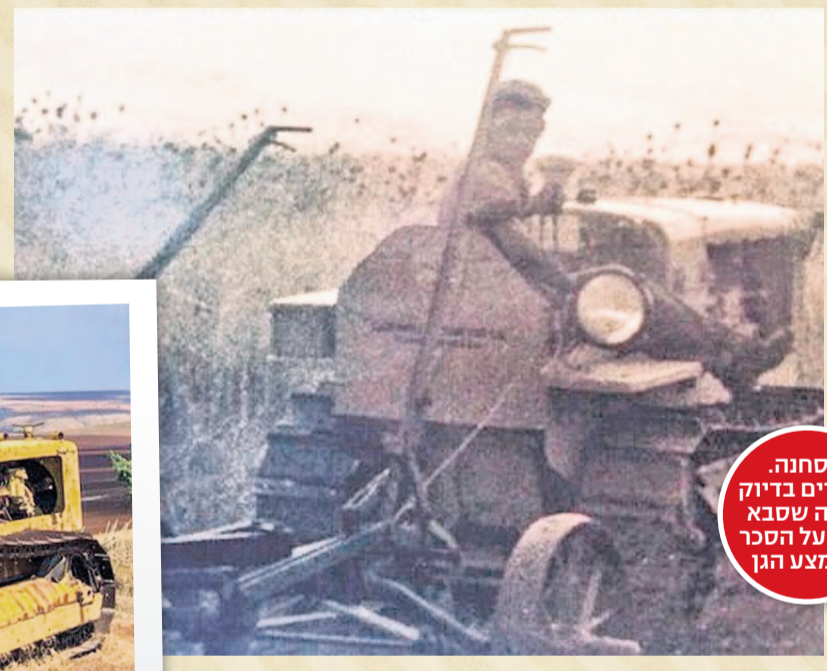
**הסתנה.
עומדים בדיוק
איפה שבא
עמד על הסכר
באמצע הגן**

המקורית - מה הסיכוי שאצליח לדייק בהעמדת דה. רק בבית, כשהתמונה של סבא מביט לאחור אל המחרשה כבר מול עיניי, אני מאושר להיווכח כמה נחרטה בי התמונה הזו.

בין חורפיש למירון

הסתובבנו עם סבא ללא תוכנית בצפון ואת הלילה היינו אמורים לעשות בקיבוץ סאסא. בדרך, אחרי ארוחת שישי בגוש חלב עם הרכה אלכוהול שמרשים לעצמם רק זקנים ממש וצעירים ממש, מתקשרים חברים שמטיילים באזור: "תקועים עם הרנו" 5 בעלייה בין מירון לחורפיש. אולי אתה מכיר מוסכניק?"

**הסתנה.
עומדים בדיוק
איפה שבא
עמד על הסכר
באמצע הגן**

רכבם של השלושה הוביל שיירה וספג לכרו את הדף המטען הגדול שהטמינו ערבים. אהרון אטקין ודוד מוסינזון נהרגו מיד וחיים שטרמן נפצע אנוש. סבא, שהיה אז רק בן 22, סיפר לי על הערצתו את חיים שטרמן הבכיר והמנוסה וכמה כאב את לכתו. אל הקשר של סבי לגן השלושה ידעתי רק לאחר שנקשרתי.

לסבא לא היה וולבו

את התמונה שכיניתי "הפיזו" של סבא רפי חוצה את הירדן" מצאתי באוסף שלו לפני ששבע שנים. צייצתי בטוויטר בשמחה, כמו שעושים עם ממצאים חשובים, אבל רודי קובי הרס את הכותרת היפה כשגילה שבתמונה רואים וולבו, ולסבא מעולם לא היה וולבו. אז מתי ובאילו נסיבות צולמה התמונה? לוחיות רישוי בנות שש ספרות היו בארץ כבר בראשית שנות ה-60. נסעתי לאזור שפך הירדן לכנרת כדי לנסות לאתר את המקום שבו הונח הגשר. להפתעתי, יש גשר. חלקיו מונחים בערמה על גדת הירדן, מתוכו גדלים קוצים והוא מרוצף שברי זכוכית. מעקות הגשר המצולם דומים מאוד לגשר המקופל - האם הוא שוכב שם כבר 52 שנים? מטפסים להצטלם על הגשר, ברקע הקרוב הירדן וברחוק שיפולי רמת הגולן, בדיוק כמו בתמונה של סבא. תיקיית "טיול לגולן אחרי ששת הימים" מתרחבת.

גבעת הפלאחים

אנו משוטטים באוטו לאורכה של דרך נוף רמות יששכר. מעט צפונה מקיבוץ בית השיטה פוגשים קטרפילר D4 עתיק-עתיק שהוצב שם לכבודם של חקלאי עמק חרוד - "גבעת הפלאחים" כונה המקום. יש לי באוסף בדיוק כזה טרקטור וסבא נוהג בו בשדות מעוז חיים - עשרה ק"מ מזרחית לשם. אני מתחנן בפני בני שיעלה על הטרקטור ויעשה בדיוק מה שאני מבקש. הוא בצדק לא אוהב לשחק בצילומים וגם דעתי אינה נוחה משחזור מהונדס כזה. ויש עוד בעיה. אין בידי את התמונה

**כביש חורפיש-מירון.
הטיול האחרון
עם סבא. סתיו 2002**

סבא, כבר בן 86, מסתקרן ורוצה לנסוע לחברים, "יהיה מעניין איתם, עדיף מללכת לישון", הוא אומר. כשהגענו אליהם לקראת 23:00 הקפה היה מוכן ואיש ניידת התיקונים הודיע שכבר יצא מעכו או מנהריה. סבא התיישב על כיסא המור וזיאונים המתקפל שלו וסיפר על טרקטורים וטנדרים שהרס ותיקן בשדות עמק בית שאן. אורן סיפר על מצב זכויות האדם בשטחים, איריס על טור הופעות מחול שממנו רק חזרה. אני וחברתי אז הצענו מדי פעם להתקפל, אבל סבא לא היה מוכן לשמוע. ישבנו בחורש, מוארים לסירוגין מאיתות האזהרה של האוטו התקוע. אני נוסע בעלייה הזו ארבע חמש פעמים בשנה מאז, ומנסה לשווא לחזור איפה ישבנו. כשאני מביט בתמונה, מצחיקה אותי המחשבה שאם זה היה קורה היום, כולנו היינו יושבים שם עם ווסטים צהובים. זה היה הטיול האחרון שלנו יחד, סתיו 2002.

